

من ایران و تو عراقی، چه فراقی...

جامعه پدیا

چند روز مانده به تشییع رهبر شهید در عراق، همزمان که جامعه شیعیان این کشور آماده مراسم می‌شدند، شهرهای بزرگ هم پسر از تصاویر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای شد. عراقی‌ها همانطور که در راهپیمایی اربعین هر سال پیوند میان ۲ جامعه را نشان می‌دهند در تشییع رهبر شهید هم ارادت خود را به ایشان اثبات خواهند کرد. همانطور که در تهران و قم مردم با برپایی موکب‌ها و راهپیمایی در مسیر تشییع علاقه خود به رهبری را نشان دادند مردم نجف و کربلا هم خود را برای این مراسم آماده می‌کنند.

ایرانیان و عراقی‌ها از گذشته دور روابط اجتماعی پایداری با هم داشته‌اند که بخشی از آن به‌دلیل قرار داشتن اماکن مقدس شیعیان در مرکز کشور عراق و اکثریت جمعیت شیعه در ایران بوده است. سفرهای زیارتی و مدارس مذهبی شیعیان در عراق همیشه یکی از دلایل رفت‌وآمد ایرانی‌ها به این کشور بوده است؛ اگر چه در دوران صدام وقعه‌ای در این رابطه نزدیک به موجود آمد. در ایران از زمان اعلام شهادت مقام معظم رهبری در اسفند سال پیش تاکنون تصاویر بزرگ ایشان زینت‌بخش ساختمان‌های بلند شهرها شده است و عجیب نیست که شیعیان عراق نیز همین گونه ارادت خود را به قائد شهید نشان دهند.

می‌توان پیش‌بینی کرد که مراسم تشییع و وداع با رهبر شهید در عراق نیز در گسترده‌گی و شکوه مشابه مراسم برگزار شده در ایران باشد. اتفاقات زیادی مانند مبارزه مشترک با داعش و شهادت سردار سلیمانی در این کشور باعث تقویت پیوند میان ۲ جامعه شیعیان ایران و عراق شده است. راهپیمایی اربعین در هر سال ثابت می‌کند که نمی‌توان میان این دو جامعه فاصله‌ای ایجاد کرد.

بدرقه‌ای تاریخی

اصل و شرح

وجه مشترک همه این پوشش‌ها دعوت از مردم برای روایت کردن است؛ روایتی که گاه در چند جمله خلاصه می‌شود، گاه در یک عکس، گاه در

حکایت وداع

درباره پوشش‌هایی مردمی برای روایت بدرقه رهبر شهید

جامعه امروز

فاطمه عسگری نیا | روزنامه‌نگار | تاریخ را همیشه دوربین‌ها و رسانه‌های رسمی ثبت نمی‌کنند؛ گاهی چند خطی که یک شهروند روی کاغذ می‌نویسد، عکسی که در ازدحام جمعیت با تلفن همراهش می‌گیرد یا روایتی که سال‌ها بعد برای فرزندانش تعریف می‌کند، حافظه یک ملت را می‌سازد. حالا پس از بدرقه رهبر شهید، موجی از پوشش‌های فرهنگی و رسانه‌ای شکل گرفته تا این روایت‌های پراکنده را کنار هم بنشانند؛ روایت‌هایی از اشک‌ها، سکوت‌ها، قدم‌هایی که در مسیر بدرقه برداشته شد و لحظه‌هایی که هر کدام از زاویه‌ای متفاوت، یک رویداد مشترک را روایت می‌کنند.

عمل به وصیت آقا

هر کس سسهمی از این روزها با خود به خانه برد؛ یکی عکسی از میان جمعیت، یکی فیلمی کوتاه، یکی بغضی که هنوز در صدايش مانده و دیگری روایتی که همان شب روی کاغذ آورد. حالا همان روایت‌های شخصی، سوزده‌ها پوشش فرهنگی شده‌اند؛ پوشش‌هایی که این روزها از سوی سازمان‌ها و نهادهای مختلف راه افتاده‌اند تا مردم، شاهدان اصلی بدرقه رهبر شهید، روایت خود را ثبت کنند. از خاطره دل‌نوشته تا عکس، فیلم، فایل صوتی و حتی داستان کوتاه، هر روایت، تکه‌ای از بازاری است که قرار است تصویری ماندگار از این رویداد در حافظه جمعی ایرانیان بسازد. فراخوان روایت بدرقه، نخستین بار توسط ستاد ملی بدرقه آقای شهید ایران به راه افتاد؛ فراخوانی که برگرفته از تاکیدات رهبر شهید بر ضرورت ثبت، روایت و مستندسازی وقایع تاریخی برای نسل‌های آینده بود تا عمل به آن مصداق عینی تعهد مردم به ادامه راه ایشان باشد؛ رهبری که معتقد بود اگر شما روایت نکندید دیگران طور دیگری روایت خواهند کرد. رهبر شهید همواره در رویدادهای تاریخی بزرگ می‌فرمودند حوادث بزرگ باید ثبت شود تا دچار فراموشی و تحریف نشود. تاریخ شفاهی و خاطرات، بخشی از سرمايه ملی کشور است و باید کاری کرد که نسل‌های آینده بتوانند با همان نگاه و احساس آن حوادث را درک کنند.

ویدیویی کوتاه و گاه در داستانی بلند. شاید سال‌ها بعد آنچه از این روزها باقی می‌ماند تنها تصاویر رسمی نباشد؛ بلکه همین روایت‌های پراکنده‌ای باشد که کنار هم تصویری کامل‌تر از یک بدرقه تاریخی می‌سازند. بنا به اعلام وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، فرایند ثبت ملی

باید برخاست

یکی از نخستین مجموعه‌هایی که به این جریان پیوست، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بود. این نهاد با راه‌اندازی پوشش «باید برخاست» از مردم خواسته است خاطرات، مشاهدات و احساسات خود از مراسم بدرقه را در قالب متن، عکس، صوت و روایت شخصی ثبت و ارسال کنند؛ اقدامی که هدف آن، شکل‌گیری آرشیوی از روایت‌های مردمی درباره یکی از مهم‌ترین رویدادهای معاصر عنوان شده است.

روایت نسل جوان

دانشجویان نیز سهم خود را از این روایت جمعی پیدا کرده‌اند. جهاد دانشجویان «روایت خراسان جنوبی با برگزاری پوشش «روایت

روایت در رسانه

در حوزه رسانه، سازمان صداوسیما نیز فراخوانی برای دریافت تصاویر، فیلم‌ها و روایت‌های مردمی منتشر کرده است. این فراخوان از شهروندان، هنرمندان و تولیدکنندگان محتوا می‌خواهد هر آنچه از مراسم وداع و بدرقه ثبت کرده‌اند، برای ماندگار شدن این رویداد تاریخی ارسال کنند. همزمان شبکه رادیو نمایش نیز با پیوستن به پوشش ملی «روایت بدرقه» از مخاطبان خواسته روایت‌های خود را در قالب آثار هنری و رسانه‌ای ارائه کنند.

من و رهبر شهیدم

شهیدم» را با هدف ثبت خاطره‌ها، دلنگی‌ها و ناگفته‌های مردم برگزار کرده است؛ پوششی که پیش از هر چیز بر ظرفیت ادبیات برای ثبت احساسات جمعی تکیه دارد.

روایت میدانی شهر

در کنار این برنامه‌ها، سازمان فرهنگی-هنری شهرداری تهران نیز گروهی از نویسندگان و روایتگران را به متن مراسم اعزام کرده تا آنچه در میان جمعیت، مسیرهای تشییع و گفت‌وگوهای مردم جریان دارد، به روایت‌های میدانی تبدیل شود؛ روایت‌هایی که شاید سال‌ها بعد بخشی از حافظه اجتماعی این روزها را شکل دهند.

روایتی کشوری

روستا برای ثبت و بازآفرینی این رویداد فعال شده‌اند؛ نشانه‌ای از اینکه ثبت یک واقعه دیگر فقط بر عهده رسانه‌های رسمی نیست و مردم نیز خود را بخشی از این روایت تاریخی می‌دانند.

عزاداری به شیوه «بی‌بی صخری»

بیرزنی اهل داراب که با وجود ناتوانی در راه رفتن روی پاهایش، خودش را به مراسم تشییع رهبر شهید در تهران رسانده بود، یکی از عزادارانی است که هنوز ویدیوی حضورش در شبکه‌های اجتماعی

منتشر می‌شود. بی‌بی صغری، چادر گلدارش را سرش کرد و از داراب کوید و خود را به تهران رساند تا در میان تعجب حاضران مراسم تشییع مانند همیشه دست‌تاش را حائل کند و نشسته‌نشسته،

چند متری در مسیر تشییع قدم بردارد. در یکی از ویدئوها بی‌بی صغری می‌گوید: «سال که شروع می‌شد میرفتی امام رضا، منم هر سال می‌ومدم، حالا یک‌ساله نتونستم پیام و توهیم دیده رفتی.»

کنار کوی دوست

اهالی مشهد و خادمان حرم امام رضا(ع) حال‌وهوای این شهر را در آستانه مراسم خاکسپاری رهبر شهید روایت کردند

گزارش

رابعه تیموری | روزنامه‌نگار | اول فروردین امسال مشهدالرضا(ع) چشم‌انتظار بود که فرزند خلفش به زادگاه خود سفر و مثل هر سال غبار دل‌نگینی را از چهره این شهر پاک کند اما این انتظار با آرام گرفتن پیکر رهبر شهید انقلاب در مدفن و مأوای غریب‌الغریا به پایان می‌رسد. در این روزها که حال‌وهوایی خاص بر گوشه گوشه شهر سایه انداخته و مشهدالرضا(ع) برای در آغوش گرفتن امانت عزیز مردم لحظه‌شماری می‌کند، اهالی شهر آستین بالا زده‌اند تا از مهمانان و سوگواران رهبر شهید به شایستگی میزبانی کنند.

خانه مشهدی‌ها موکب شد

در اوقات معمول سال کسانی که خانه‌ها و آپارتمان‌های خود را برای اسکان زائران اجاره می‌دهند در ورودی مشهد به استقبال زائران و مسافران می‌روند اما این روزها بسیاری از آنها تبدیل به راهنماهایی می‌مزد و منت شده‌اند که به مسافران مراسم خاکسپاری رهبر شهید کمک می‌کنند تا به ندغنه، محلی برای اسکان رایگان پیدا کنند. حامد لطیفی، یکی از این افراد است که تعدادی از اتاق‌های زائرسرایش را به محل اسکان رایگان سوگواران رهبر شهید تبدیل کرده است. او می‌گوید: «همه هتل‌ها و مهمان‌سراها مشهد با تخفیف‌هایی ویژه، اتاق‌های خود را در اختیار شرکت‌کنندگان غیربومی مراسم خاکسپاری رهبر شهید می‌گذارند و بسیاری از افرادی هم که در اطراف حرم یا سایر محله‌های مشهد هتل آپارتمان به زائران اجاره می‌دهند تصمیم گرفته‌اند در این چند روز رایگان از مهمانان شهر خود پذیرایی کنند. من هم ۳ اتاق از ۹ اتاق زائرسرایم را رایگان در اختیار تعدادی از اهالی بندرعباس گذاشته‌ام که از راه دور برای شرکت در مراسم به مشهد آمده‌اند.» حامد دارد که اهالی آن در این روزها و شب‌های بسیاری را سراف در خانه‌هایشان را به روی سوگواران رهبر گشوده‌اند و آنها را بر سر سفره‌های خود نشانداده‌اند.

خادمان افتخاری حرم

این روزها صف داوطلبان افتخاری در حرم امام رضا(ع) عرفی‌طولیل‌تر از همیشه است و هر روز بسیاری از اهالی و زائران مشهد در پوشیدن لباس خادمی و آماده‌سازی بارگاه رضوی برای در آغوش گرفتن پیکر رهبر شهید از هم سبقت می‌گیرند. رضا عرفانیان از خادمان قدیمی حرم که سال‌ها شاهد شور و شوق زائران و مجاوران حرم برای خادمی آستان است، می‌گوید: «تعداد زیادی از کسانی که در روزهای تشییع و خاکسپاری داوطلب خادمی شده‌اند، جوانان هستند. شمار بسیاری از آنها هم از نخستین روزهای آماده‌سازی حرم برای مراسم خاکسپاری در کنار خادمان رضوی بوده‌اند و بدون خستگی به آنها کمک می‌کنند. بسیاری از این افراد شغل و تحصیلات بالا دارند، ولی از هیچ کار و خدمتی ای‌بی ندارند و هر جا خادمان به کمک آنها نیاز داشته باشند، پای کار هستند.»

مکت

پدر، چشم‌انتظار پسر

در آستانه ورود پیکر رهبر شهید به مشهدالرضا(ع)، رواق توحیدخانه که پشت حرم امام رضا(ع) قرار گرفته و از ۴۰ سال پیش مزار پدر رهبر شهید است، شلوغ‌تر از روزهای معمول شده و بسیاری از زائران با سر زدن به این رواق پایان جدایی پدر و فرزند را به مرحوم آیت‌الله سیدجواد خامنه‌ای خبر می‌دهند. هر گوشه از حرم که با تکیه بر شنیده‌ها به عنوان محل تدفین رهبر شهید شناخته شده است، پیش از آنکه پیکر رهبر را در آغوش بگیرد به محل شکسته شدن بغض‌های فروخورده تبدیل شده است. علی خراسانی که این شب‌ها از خادمان افتخاری حرم است، بارها شاهد عزاداری تک‌نفره و دسته‌جمعی زائران در نقاط مختلف مانند صحن آزادی و رواق‌های دیگر با احتمال نهایی شدن برای تدفین پیکر رهبر شهید بوده است: «هر شب مراسم عزاداری و سوگواری رهبر شهید در صحن‌های مختلف حرم برپاست و با تاریک شدن هوا رواق‌ها و صحن‌ها پر می‌شود از زائرانی که با شرکت در این مراسم، لحظات انتظار برای ورود پیکر رهبر به مشهد را سپری می‌کنند اما حال‌وهوای زائرانی که در اطراف صحن آزادی به عزاداری می‌پردازند طور دیگر است و بسیاری از آنها با در دست داشتن پرچم‌های سرخ و سیاه عزا در رواق‌های منتهی به صحن به توحه‌خوانی و عزاداری برای رهبر شهید می‌پردازند.»

